

Abonamentul:
 Pentru monarhie:
 Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
 6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
 Pentru străinătate:
 Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
 an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
 4 frc. 50 cm.
 Fieea apare în fiecare
 Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:
 Un șir garmond:
 odată 14 fl., a doua
 oară 12 fl., a treia
 oară 10 fl.
 Tot ce privește foia,
 să se adreseze la: Re-
 dațiunea și admini-
 strațiunea „Unirei”
 în
 Blaș.

Foie bisericească-politică.

Anul XIII.

Blaș 29 August 1903.

Numărul 35.

O vorbă înainte.

(P.S.) S'a surlat în „Răvașul” dela Cluș, pe care alte foi „mai înalte” românesce, îl pomenește numai cu un „r” mic — idea despre *ținerea unui congres preoțesc*. „Unirea” a comentat la rândul ei, în termeni de bunăvoință preventivă această idee. . .

De fapt rămâne — și e — o vorbă într'adevăr înțeleptă! O vorbă, ca și care de mult ar fi trebuit să resune prin ziaristica noastră. . .

Dar — deși cu o insistență încordare ar trebui să ne preocupe, totuși nu-i nici un semn de viață — de mișcare în jurul ei. . . Ci dacă totuși — până azi încă nu a întâmpinat vii expresiuni de aprobare, eu cred că acest caz se va atribui mai mult — dacă nu exclusiv — multelor străduințe economice, ce legă încă mintea și gândul preoților noștri, — de cât îndolenței ori nepăsării. . .

Căci — fără îndoială — ar fi ore cine, care să respingă de la sine momentuositatea — și mai virtos necesitatea externă, pentru ținerea unui congres preoțesc în un timp atât de amenințător, ca și cel de acum?

De mult — mai de mult încă iar fi fost lui locul!

Aleși preoțimei, cei mai destoinici interpreți a durerilor, ce sbuciumă cu discordantă neîntrerupere sufletul preoțimei, ca și al poporului de o potrivă ar pași ca trimișii celor de acasă și ar pași cu propuneri concrete, . . . căci până azi ne-am prea moleșit de cele abstracte, cari dovedesc dor atâta, că ar fi prea multă pagubă, să se mai piardă timpul și spațiul cu ele. . .

Nu am dobândit nimic cu ele — și de am continua încă chiar cu mai mult foc — tot acolo ne-am trezi, ca și bolnavul de morțe, căruia înzădar îi mai întindă cu nădejdea din urmă un leac — ori altul. Ar fi ca și nisce echouri, ce se risipeac în neant, mai

nainte de ce ar ajunge la pârtelele producător.

Dintre rezultatele, ce ar succeda congresului chestionat, cel dintâi și mai reclamat sporiu ar fi: cimentarea la o *dragoste* mai caldă, mai cu inimă, mai sensibilă; — la o *legătură* mai firească, mai blândă între noi și cărmuitorii noștri. Căci îmi pare, că chiar aceste prețioase intrupări ale unității — fără de cari nimic nu se poate în biserică — ca și cum ar adia numai la suprafață.

Dar e de înțeles acesta. Reduși la o atingere cu *cărmuitorii* noștri numai din scrisori și rapoarte oficiose, ajungem la o vreme, când nu ne mai cunoștem nici rostul și graiul și — ajungem să nu mai știm, că ce vrem unii și ce dorim alții. . . . ba până pe urmă toate toate se apropie de zicală: „același cântec vechiu”. De aci ne trezim, că în toate aceste scrisori nu mai întâmpinăm din *poruncă* și *datorință* alt ce-va — de cât răcelă și indiferentism. Le împlinim înse, pentru că ni-se demândă — și ni-se demândă pentru că sintem supuși.

Același gând și — aceeași răcelă față cu noi din partea *a lor noștri*. . . Nepotrivelă de idei — disarmonie în sentimente! . . .

Faptul acesta de alt fel e firesc — când nu ne cunoștem, și de sine înțeles, că nu ne cunoștem, când legătura de dragoste și frăție între noi și ai noștri nu există, pe cum ar trebui să existe.

Deci mai întâi de toate să ne cunoștem! Să ne cunoștem noi în de noi — și noi cu ai noștri.

Iar de atâta, calea acesta pur oficiasă — de mult s'a declarat deja ca neputincioasă — și locul cel dintâi și singur nimerit e: *congresul*.

Îată locul cu față — unde să ne lămurim! Unde mai des și mai de mult încă s'ar căde să ne întâlnim frați cu frați.

Aci ne-am înțelege mai întâi, noi în de noi, — și noi cu ai noștri. Ne-am spune pe față, cine sintem, ce simțim, ce dorim noi; același lucru ni s'ar spune — și uite, cât de minnat și în grabă ne-am convinge unii pe alții. . . Căci de o mie de ori e mai ușor convingerea față în față, gură în gură. . . Simpatiile și legăturile dragostei neprihăuite și-ar rehabilita locul de odată, și stringându-ne mâna prietinesce, am striga din totă inima: *să lucrăm!*

. . . Și ar urma, că rënd pe rënd ne-am aduna toate durerile și suspinile, ce le-am nădușit în trecut — și ni le-am spune. . . Și toate propunerile de până acum, reslătite prin atâtea colone de ziare ni le-am culege în încheperarea unor părechi de desagi și ducându-le „la locul cu față” ni le-am concretiza.

Și ne-am spune în urmă ceea ce mai mult ne dore; . . . că sintem periclitați pe aiurea a ajunge păstori fără de turmă — și că în cele mai multe locuri sintem săraci — săraci. . .

Resultatul ar fi dară, că ne-am înțeles — că ne-am lămurit pe deplin. Cu alte fețe, cu alte nădejdi de viitor s'ar reîntorce îndărăt cei trimiși, ca cu mândrie să vestescă celor de acasă înțelesul și sfatul, ce l'au plămădit atâta frații de un sânge și de o lege cu cei mai înainte stătători ai noștri, luminații arhieriei și prelați. . . .

În vederea acestor principii, eu cred tare, că din realizarea acestei idei — s'ar porni o epocă nouă: epocă regenerătoare de viață și activitate a preoțimei noastre unite.

Îată mijlocul pentru de a face — azi — un paș înainte.

Drept ce, cele mai inspirătoare nădejdi de bine mi-le leg de realizarea „ideei” și sum cu trup, cu suflet pentru ținerea unui congres preoțesc, nu într'una, ci în toate diecesele noastre unite.

Onoratul **PARACLIS** al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria și **CANÓNELE** către Domnul nostru Iesus Christos și Îngerul păzitoriu. Prețul 20 fl. + 10 fl. porto.

Adunarea Asociațiunii.

Vorbirea de deschidere rostită de dl Parteni Cosma, delegatul comitetului central, la adunarea de la Baia-mare.

(Continuare și fine.)

Din toate reuniunile culturale înființate de poporul român din patria noastră, cea mai veche, cea mai generală și — cred că pot afirma fără sfială — cea mai eficace de a contribui la dezvoltarea culturii naționale a poporului român, fără a jigni cât de puțin cultura altor popoare din patrie — este Asociațiunea noastră.

Multe și mari au fost și sînt speranțele și pretențiile noastre față de această instituțiune națională.

Și dacă nu s'au putut și nu se pot toate realiza în măsura în care am dori noi, nu este vina noastră.

Ast fel este situațiunea în care am viețuit și viețuim.

Noi sîntem un popor sêrac, un popor blând, carele fără vina noastră am rămas cu secolii înderțul altor popoare mai favorizate de soarte, am rămas numai cu credința în Dumnezeu și cu iubirea nemărginită de de dulcea noastră limbă.

Noi și astăzi, când scopurile naționale și culturale ale altor popoare din patrie se bucură de nemărginit sprijin material și moral, afară de sarcinile publice comune cu toți cetățenii statului, din serăcia noastră trebuie să creăm și prevedem toate instituțiunile noastre culturale și naționale, cum se zice: „de la Vlădică până la opincă“.

Inteligența noastră carea conduce instituțiunile naționale și carea aproape singură oferă și mijlocele materiale ale Asociațiunii, între împrejurările date cu puține excep-

țiuni, face tot posibilul ca scopurile acelei reuniuni să înlăteze.

Statutele modificate în 1897 dau posibilitatea, ca activitatea Asociațiunii, care mai înainte era mărginită numai la teritoriul Transilvaniei, să se extindă asupra întreg teritoriului locuit de Români în patria noastră, ca și cea mai nelușmănată comună cel puțin prin o agentură să vină în nex organic cu comitetul central, dau posibilitatea ca în toate despărțemintele să se înființeze tot felul de instituțiuni și însoțiri folositoare pentru popor. Iar natura ambulantă a adunărilor noastre ne dă posibilitatea, ca inteligența despărțemintului să vină în atingere cu poporul și prin graiul viu să-l lumineze și însuflească pentru scopurile Asociațiunii, identice cu fericirea lui și a patriei.

Dar firese toate acestea reclamă lucru intensiv și timp, până când poporul, și mai virtos poporul românesc, carele din firea sa este conservativ și foarte rezervat față de cărturarul, își va pricepe interesul său și însuși va da mână de ajutor inteligenței sale la realizarea scopurilor culturale ale Asociațiunii.

Nu pot trece cu vederea nici curentul mai recent, pornit mai virtos în o parte a jurnalisticii noastre, cu privire la activitatea literară a Asociațiunii.

Este adevărat că în titlul Asociațiunii se cuprinde și „literatura română“.

Paragraful 2 al statutelor înse indică modul, în care Reuniunea noastră are să promoveze literatura română, și anume: nu ea are să facă, ci are să încurajeze literatura română, ca un mijloc al culturii poporului: prin inițiere de studii și scrutări, prin editare de publicațiuni literare, științifice și artistice, înființare de biblioteci

poporale, muzee și alte colecțiuni, acordare de premii și stipendii pentru diferite specialități de știință, arte și industrie, expozițiuni, producțiuni și conferențe publice înființare, eventual ajutorare de școli și internate, organizare de secțiuni științifice etc.

Ei bine! Toate acestea sînt puse în lucrare.

Amintesc aci numai importanta edițiune a Enciclopediei române, carea în anul acesta se va termina. Școala civilă de fete cu internat, bibliotecile populare, publicațiunile editate de Asociațiune pentru biblioteca populară, bursele ce se dau din partea Asociațiunii și pașii întreprinși pentru înființarea muzeului național (Casa națională) care este aproape de realizare.

Asociațiunea și în asta privință face totul ce cade în competența organelor sale, între marginile bugetului. Dar nu este echitabil să se pretindă, ca însuși comitetul central care nu este corporațiune literară ci administrativă — și organele lui, să facă literatura română.

Asta este chemarea și datoria literaților, cari nu se pot comanda, ci ei au să se afirme.

Dar, în fine această parte a problemei originale a Asociațiunii a trecut în domeniul și competența Academiei române, care dispune de fondurile necesare și are în sinul său savanți din toate părțile locuite de Români; — pentru că limba și literatura unui popor nu este și nu poate fi mărginită la granițele statelor națiunilor politice.

La 1 August 1867, în ședința de inaugurare a „Societății literare române“, care atunci a primit numele de „Societatea academică română“ iar prin legea din 29 Martie 1879 s'a declarat „Academia română“

FEUILLETON.

NOTE.

— Foiață originală a „Unirii“.

Momentele mai însemnate în viața unui om trec tot așa de repede ca și celea mai puțin însemnate. În fața timpului domnesce egalitatea și nimic alt ceva. Și cât am dori noi ca clipele de fericire să fie vecinici, iar orele de nefericire clipe! Norocul nostru, că cel ce s'a îngrijit și să îngrijesce de lumea totă, a înzestrat pe om cu facultatea aducerii aminte și cu a închipuirii. Vremile se scurg, întâmplările trec una după alta, după cum li rëndul și feliul, — dar omul, — după ce au trecut odată — le pune iar în șir și le admiră, le contemplează, — se bucură sau plânge. Și în urma urmelor totă realitatea, tot ce a fost, tot ce a compus viața unui om, rămâne numai ca un complex de amintiri, o bogată iconă sufletescă, și spunând adevărul — această e bogăția noastră, această ni-e fericirea sau nefericirea. Realitatea odată dispărută — și dispăre de tot repede — nu mai are nici un preț pentru noi, nici o influință asupra noastră.

Și noi rămănem cu comora noastră de amintiri, — visuri, dacă vreți, dar cu unica comoră adevărată, căci e sufletescă.

* * *

Da, comora! Mai ales când se grămădeas celea mai deosebite amintiri la un loc. Și drumul spre Baia-Mare, și pe-

trecerea acolo, cu ocaziunea „Asociațiunii“ de așa fel au fost.

M'am mirat și mă mir mult, de când sînt pe aici pe valea Someșului, n'am auzit și nu aud nici o doină despre riul acesta, ba nici chiar aluziuni. Pote să fie, dar atunci nu le cunosc. Iar dacă n'ar fi, lipsa lor nu mi-ăși prea pute-o explica.

Nu e așa de maestros ca Mureșul, curge pote mai încet pe patul lui de petriș și pote e mai curat, dar nu știu cum să zic, pare că nu e vieță în el, pare că-l urită lumea și pare că ascultă mereu poveștile nestirșite, ce iasă din adîncuri, de sub alvia lui.

Mai ales, cum îl priveam acum, de pe trenul, ce alerga găfăind de alungul șinelor, ce scipeau la soare, — mi-se părea un brâu lat de argint, ce se lipese strîns de pămînt apăsându-l și voind par'că să se ascunde în adîncuri.

Sensiția ce și-o procură Crișurile, Oltul sau chiar și Tîrnavele, care te face câte odată să chin de bucurie, — Someșul n'o produce. În fața lui rămăi mirat, ochii și-se perd în larguri, cați pe gânduri — te obosești.

Cum să înșiră cucuruzele de amîndouă părțile drumului de fer, cum stau de celite frunzele lor în căldura cea dogoritoare. Tot moșii mari, tot domini, tot „iosaguri“ de-a baronilor, arîndate la jidani, și numai unde și unde vești și părțelele ca de cînte a românașilor. . . Pare că nu sângele lor a îngrășat plațurile acestea! Pare că multele rămășițe romane, ce se găsesc pe valea Someșului, n'ar spune a cui odrasle sînt, și că ei sînt băstinașii, el ar trebui să fie stăpânii. Strănepoții celor ce au pornit sub

vulturii Romei, și au pătruns în inima Dacii, — azi se mulțemesc cu un codru de mălaiu, și nici acela de multe ori nu-l au.

* * *

M'am fost perdut prea de parte cu gândul, și nici n'am băgat de seamă ce discuție interesantă s'a fost început în cupeul de lîngă mine — între doi pasiviști și un activist. Chestia asta atât de mult disputată — ori mai bine — amintită în zina de azi nici n'ar fi putut ave un loc mai acomodat ca să fie desbătută, de cât acum, cu ocaziunea adunării „Astrei“. Toți politicienii noștri de valoare, aproape toți bărbații noștri cu vază s'au întălnit. — Numai cât de chestii de acestea tot își vine mai cu cale să le desbați în colonele vr'unui ziar, de cât înaintea respectivului, ce susține părerea contrară. — De aceea pote numai cel mai intim s'au lăsat în ast fel de discuții.

„Voi de ce nu lucrați după un program, dacă lucrați, de ce nu dați o formă hotărîtă țintei noastre?“ Întrăbă un pasivist pe cel din tabăra contrară. — Răspunsul nu l'am auzit, căci a trebuit să mă dau mai la o parte în foisor, ca să potă trece nesce dșore. — Când mi-am putut recuipa locul vorbea activistul: . . . „dacă nu va ave ceva rezultat (activitatea lor) va fi cel puțin, simplă încercare. . . Crede-mă, că nici dta n'al fi vorbit mai alt cum în dietă, să fi fost în locul lui Dr Vid.“

Un alt tiner, activist de vr'o câte-va săptămăni, — spunea cu altă ocaziune, că nu te mai poți încrede în nime în ale politicii, de ore ce în anii din urmă, a lucrat fie care cum am voit. Așa dară nu

— cel mai competent în această materie, membrul Academiei *Timoteiș Cipariș*, în cuvântarea sa de inaugurare a rostit și următoarele cuvinte:

„Până aci limba și naționalitatea ne-a fost încâtușată. . . . Pentru eliberarea limbii naționale va îngriji mai ales chiar această societate literară. Ea va îngriji, ca limba română să scape de jugul despotismului sub care a gemut de secol. Ea va îngriji pentru conservarea unității limbii românești în toate provinciile locuite de Români. Ea îi va reda forma curat națională română, spre a figura cu toată demnitatea între și lângă surorile ei de origine latină”.

Cerându-ve scusele domnilor! pentru că poate prea mult v'am întreținut cu improspătarea unor reminiscențe istorice, care și înșiși le cunoșteți, Vă salut! și în calitate de delegat al comitetului central pentru conducerea acestei întruniri — declar deschisă adunarea generală ordinară a Asociației pentru literatura română și cultura poporului român.

Correspondințe.

Episcopul Dr. Dem. Radu în Beiuș.

— De la corespondentul nostru. —

25 Aug. n.

După mărețele serbări ale instalării din Oradea, grăbit-a Preasfinția Sa Ilustrisimul Domn Episcop Demetriu, la reședința Sa a doua, la centrul dominiului său vast, la focaliul cultural al diecezei sale, unde eclatant să ved urmele marilor săi înaintași:

Vulcan și Pavel. Modestia sa în de obște cunoscută, nici aici n'a permis primire sgomotosă; în cea mai mare liniște. În societatea canonicului M. Neș, a sosit în 21 crt. sara de la Oradea, primit fiind la gara din Beiuș de dl Alexandru Gera, esactor dom., de dl vicar Dr. Iacob Radu, Dr. Isidor Pop, adv., Dr. Dan Fireza, secretar din urmă toți din Lugos, cari după instalarea din Oradea veniseră pentru de a cunoște orașul și plaiurile romantice ale Bihorului și Stăna-de-Vale. Ziua de Sâmbătă a petrecut-o Preasfinția Sa în retragere, primind numai pe câțiva, cari luând scire de sosirea lui, au grăbit să-l salute. Duminică în 23 crt. s'a repetat în miniatură scenele din Oradea-mare. La 9 ore biserica parochială gr. cat. era îndesită de lume; tot ce are Beiușul și jurul ales și frumos au fost de față. Multime de tărâșime gr. cat. și gr. or. umplură biserica. Între sunetul clopotelor plecă asistenta preoțimii după Episcop, canonicul Neș, vicar. I. Radu, protopopul Aug. Antal, directorul școlii de fete Vas. Ștefanica, prof. gimn.; esactorul dom. Ales. Gera, profesorul Vas. Dumbrava, Teodor Bule, Dr. Florian Stan, Coriolan Ardelean și Victor Borlan, cești din urmă ca diaconi. Fiind că biserica s'a arătat prea strimțată, pentru de a primi mulțimea adunată, sute și sute de privitori așteptau pe stradă sosirea Episcopului, care nu peste mult și apără în urma convoiului preoțesc. Sfânta liturgie fu celebrată de însuși Episcopul, iar cântările au fost executate de corul meseriașilor din loc.

După „Credet” urcând Episcopul tronul Archieșesc a rostit o vorbire — predică de un preț ca adevărat oratoric. După ce face elogii predecesorului său, marele Archieșeu Pavel, vorbește despre însemnă-

tatea bisericii lui Christos, mai virtos în respectul cultural, arătând superioritatea culturii creștine față de cultura clasică, mai virtos în privința aceea, că biserica creștină a ridicat femeia la demnitatea ei de om, dând și aceia loc în cultura omenescă. Apreciază apoi chemarea dascălilor și munca grea dar rodnică, ce o sevășesc, cere darul și binecuvântarea Celui de sus asupra lor, promițându-le sprijinul său cel mai puternic în lucrarea lor. După sf. Liturgie însuși Episcopul a împărțit numeroșilor fideli „nafura” venind sute la sărutarea mâinii sfințite.

Retorcându-se la curtea episcopescă o primit numeroșele deputații ale confesiunilor, oficiilor și pe mulți privați, cari veniră să-l salute pe lubitul Archieșeu.

După aceea facu câte-va vizite la preoții bisericilor și la capii oficiilor; la 1 oră a dat o masă mare, la care au fost invitați toți onorații orașului fără deosebire de naționalitate și religie. În toastul ce l-a ridicat, cu omagiu flesc își aduce aminte Preasfinția Sa de capul bisericii, Papa de la Roma, de purtătorul coronei sfântului Ștefan, de gloriosul Rege Apostolic, și continuă vorbind despre iubirea evanghelică, ce nu cunoște în faptele bune diferență de neam și religie, îndemnă pe toți la buna înțelegere, conlucrare la binele obștesc, la răbdare față de scăderile altuia. De aceste sentimente condus, au adunat fiul distinși ai orașului, îi rogă să conlucreze cu Dnsul întru prosperarea orașului, întru susținerea păcii și a bunei conviețuirii. Dintre vorbiri remarcăm vorbirea protopopului gr. cat. Antal, protop. gr. or. Vas. Popp, prot. rom. cat. Iosif Németh, salutând toți în numele credincioșilor pe bunul Archieșeu. Primarul orașului Adalbert Illyés, mulțumesc Preasfinției Sale

ne mai încredem în nime. Bine. Dar atunci cum vom aștepta să se încredă în noi cineva?

Pe calea asta vom ajunge la anarhie.

* * *

Strimtorile!

Și călătorii se îmbulziau la ferestri, să vadă această încântătoare priveliște, unde Someșul trece printre două dealuri înalte, petroșe, îmbracate cu pădure, ce abia lasă atâta între ele, ca să închisă Someșul, drumul țării și drumul de fer. Dealul din stînga — cum mergi către Baia e Dêlul-Mare, pe cotele cărnii are și Dominiul Șulțan de la S.-Odorhei nescie băi de piatră. Să vede că pe vremuri vor fi fost și vii pe acolo, căci unde și unde mai dau de câte o trupină. Dealul din dreapta e mai țepiș, mai înalt, și vre-o câte-va piscuri îmbrăcate în setejerăși au aspectul unor turnuri de cetățuie. — La pôlele lui mai cătră apus să ved nescie rămășițe dintr'o zidire de piatră cioplită. Spun omenii că a fost cetatea lui Pinte-Vitezul. Apröpe de acestea ruini se vede în stâncă dealului — la pôle — ca o piatră lată, cioplită. Ci că asta e ușa de la o pivniță de a lui Pinte, pe care nimeni n'o pöte descuia. — Cine scie unde vor fi duse din părțile acestea baladele, ce or fi cântat pe acest vitez, căci azi nime nu-ți mai scie povesti apröpe nimic despre ei.

Scăpat din acestea strimtori Someșul își la obișnuitul său curs lin și așezat, călătorii se retrag pe la locurile lor și-si continuă discuțiile începute.

* * *

În Baia familiile maghiare, cari au dat quartire, au fost förte amabile. Nici nu ne așteptam la o așa primire. Am fost încuartiră — din bunăvoința dlor arangeri — la o familie cu fată mare la casă. Obosit de drum și de neodihna mi-a căzut de tot bine vre-o două ore de somn. — Apoi o conversare mai lungă cu dna și dğora cășii, din care resulta că în familia asta e și sânge românesc. Nu am putut să observ nici o repulsiune față de ce e românesc cât am stat la dlor.

Dar prin oraș era mai alt cum. Încă în ziua când a sosit comitetul, și partea cea mai mare din public, mai aușial pe drum și câte-o injurătură unghurească, la adresa „olăhimil”, care s'a adnat cătră frunză și lărbă. În sêra de concert apoi și-au rezervat și ei un punct, nepus în program, pe care l'au urlat în trei rânduri, fără să fi strigat cineva „cum a fost” — punctul ăsta a fost veclnicul lor cântec: „Kossuth Lajos azt izente” . . .

* * *

Câte chipuri de öment își trec pe din nainte, și totuși numai unele te atrag mai tare, numai unele își rămân mai adinc tipărite.

Chipul veclnic senin a dlui Sext. Pușcar, e dintre acelea, cari te fac și pe tine — ori cât de întunecat ai fi — să zimbesci. Dlui pare că nu-i stă bine să se iriteze. Creștele ce le produc pe frunte încruntarea, pare că nu i se șed de loc. Nu scii, dar mie mi-s'a părut că dlui e făcut să fie veclnic senin și zimbitor — veclnic clar. Și se înțelege că celălalt chip ce

mi-a rămas mai adinc întipărit în minte — e din sara petrecerii. E zimbitor și senin și acesta, dar nu e așa de clar, așa de aducător de pace ca cel dintâi. . .

Alfus.

Sfînta Treime în catacombe.

(Continuare.)

Dacă vom mai considera și influința mare, ce o avea disciplina arcani, vom puté pricepe lucrul și mai bine.

Biserica înse n'are articol de credință, pe care să-l pötă proba cu atâtea doveđi, ca Dumnezeirea Fiului. La acesta contribuie doveđi nenumărate nu numai memoriile și inscripțiile, ci și pictura însași, socotind mai ales nenumăratele simbole, cari pentru simbolisarea lui Isus stăteau la dispoziția pictorilor.

Adese întâlnim monogramul lui Christos. Referitor la originea lui însemnăm că e de la grecescul *χριστος*, ale cărui două inițiale se folosiră în multe variații. Întru început abia întâlnim monogramul singur, ci numai împreună cu vr'o inscripție, ori chip. Ca însemn neatîrnător îl folosi mai întâi pe flamura sa Constantin cel mare contra lui Maxențiu. Pe päretele latural din catacumba Sfîntului Callixt se cetesce epitaful:

Aeterna tibi Lux
Timothea in XP.

Literile XP din epitaful acesta se pot referi numai la Christos.

În catacumba s. Calepedius vedem cel mai frumos monogram.

darul de 1600 cor. dat pentru scopurile spitalului orășenesc nou edificat. Vas. Ștefanica, prof. gimn. în locul directorului gimn. salută pe Patron în numele institutelor din Beiuș. Sara la cină Episcopul a adunat în jurul său familiile oficanților dominani, a profesorilor și profesorele de la școala de fetițe. În zilele următoare a făcut vizite pe la toți onorații orașului. Toți încântați de atențiunea și preveniența noului Episcop, roșesc osanale la adresa Lui, și noi toți nutrim cele mai vii speranțe de activitatea Lui rodnică. (câ) pe cum El a zis: simțe putere și voie de a lucra. Dumnezeu să ni-l țină la mulți ani!

Correspondentul.

SFINȚIRE DE BISERICĂ.

Luna lui August.

Duminecă în 9 Aug. a. e. s'a săvârșit actul binecuvântării noului biserice din Cuteiuș prin Rev. Domn Dr. Augustin Bunea, canonic metropolitan, ca delegat al Escelenței Sale Mitropolitului, asistat de un număr frumos de preoți tractuali la cari s'au mai adus și câți-va din tractele protopopesce vecine.

Zisa unui vechi cronicar român: „Nu în mulți ei și în puțin își arată Dumnezeu puterea sa“ și-a aflat deplină adevărare și cu această solemnă și falnică ocaziune! Un popor abia de 40 familii — în deplina cunoștință, că existența lui națională e condiționată primo loco de păstrarea cu scumpătate a așezămintelor sale culturale, știindu-se însuși pentru sporirea averilor sale bisericesti — își ridică biserică și școală de piatră, cari de parte strălucind

cu frumusețea lor sînt, cea mai elocuentă dovadă a harniciei lui.

Dorind a dorit acest brav popor, și cu el întreg jurul acesta, ca actul consacării să îl săvârșească însuși Escelenția Sa. Mitropolitul, fiind împedecat înse de la această, a emis ca delegat al Său pe distinsul canonic Dr. Aug. Bunea. În a cărui întimpinare încă în 8 Aug. dimineața, a ieșit la gara din Huedin: protopopul tractual în fruntea unei deputațiuni numeroase din Cler, învățătorime și credincioși din districtul Almașului.

După sosirea trenului la gara din Huedin, protopopul în termeni bine aleși îl bineventeză apoi pleacă spre Almașul-Mare, unde, în mijlocul unei multimi nespuse de popor și inteligență, de diferite naționalități, la o frumoasă poartă triumfală, ce purta inscripția: „Bine a-Ți venit“ fu întâmpinat de parochul local Florian Petran.

Fiind poarta ridicată în apropierea s. biserice — delegatul mulțumind pentru primire, nu pōte întretăsa a nu aduce laude bine meritate zelosului paroch veteran pe cum și poporul, care deși încunjurat de diferite naționalități toate — provechute cu biserică și școle proprii — nice el nu s'a lăsat îndărăpt. fără cu jertfe, ostenele și necasuri și-a ridicat biserică, școală și casă paroch. toate din piatră, cari grupate una lângă alta formeză o adevărată decore în centrul frumozetii comune.

După acestea în sunetul campanelor intră cu toți în s. biserică și sevârșind însărutul cu Litia delegatul, în fața mulțimei, ce literalmente umpluse spațioasa biserică, într'o frumoasă și instructivă vorbire, recomandă cu insistență celor prezenți alipirea de s. noastră biserică și păstrarea cu scumpătate a sacrelor ei așezăminte, pe cum și cultivarea virtuților creștinesci

combătând concubinatul și nazarenismul, ce ca o lepră începe a inficia și corpul nostru.

De aci pleacă cu toți prin Babiș către Nireș, în a cărui imediată apropiere se află Cuteiușul. În Nireș sub o frumoasă poartă de crengi verzi, împodobită cu ghirlande de flori, vis-a-vis de școală. Înaltul oșpe e bineventat prin o frumoasă vorbire din partea cantorului de acolo Vasile Pop; iară după răspunsul plin de dragoste a delegatului, rămâne să găzduască la ospitala casă a paroch. local, care e și administrator al Cuteiușului.

Ziua următoare delegatul, pleacă spre Cuteiuș, în a cărui margine sub o frumoasă poartă îl bineventeză învățătorul local Ioan Pantea. Ajungând în mijlocul satului față în față cu școală cea pompoasă sub al doilea arc frumos cu inscripția: „Bine e cuvintat cel ce vine în numele Domnului“ îl bineventeză Eugen Șancu, preotul Secueiului. O impresie foarte plăcută a făcut asupra tuturor cele 12 fetițe de țaran, cari îmbrăcate în haine de serbătoare mergeau înaintea înaltului Oșpe, preșărându-l calea de la școală până la biserică cu iarba verde și flori frumoase.

La intrarea în biserică fu întâmpinat de Clerul tractual îmbrăcat în s. odăjdii în frunte cu adm. paroch Al Mărincaș. După sfârșirea Utreniei făcând cu mare asistență de preoți sfințirea apei, în sunetul campanelor les cu pîpori în procesiune până la noua școală și sfințindu-o, se reintorc la s. biserică, unde după sfințirea unei restigniri, încunjură s. biserică de 3 ori, citind ss. evangeliilor prescise și stropindu-o cu apă sfințită, intră în lăuntru și stropind și aici cu apă sfințită se începe s. Liturgie.

Internul bine arangiat al bisericei, iconostasul artistic, executat în deplină cunoștință a ritului nostru, de pictorul Oct. Szmigelki, sublimitatea serviciului divin săvârșit de Rev. Dr. Bunea, ca pontificante cu asistența numeroasă a preoților, frumosul cor al învățătorilor improvisat și condus cu istețime de harnicul preot din Cincea Iuliu Truța și învățătorii Ales. Olariu și Valeriu Tufescu, zic toate acestea umplându-ne sufletul de admirație sfântă ne alungară pe un moment grijile lumesci înălțându-ne sufletul în sfere ideale.

Sfârșindu-se s. Liturgie după ce se administrează celor morboși s. Ungere pontificantele, afară sub cerul liber de pe un amvon improvisat în fața unui public foarte numeros, mănecând din textul: „Tu esei Petru și pe această piatră voi zidi biserică mea“ arătând însemnătatea bisericei și notele ei distinctive, cu rară elocuență dovedește că biserică Romei e singură mântuitoare și că toți cei ce trăiesc afară de sinul aceleia — petrec în rătăcire.

Cu rară elocință oratorul știe străbate la mintea și inima omului de carte ca și la cea a țaranului simplu. Efectul secerat a fost nespuse.

Apoi se urcă pe locul improvisat de amvon harnicul protopop Prea On. Vasile Pop, și într'o vorbire înflorită și plină de însuflețire interpretază delegatului omagiala mulțumită a micului popor din Cuteiuș și a întregului său district, pentru dragostea cu care a alergat în acest sătuleț, rugându-l să prezenteze și Escelenței Sale afidarea, că totă gândirea Clerului și a credinciosului

E așezat pe un câmp, viu colorat, și încins cu cunună de palm. O colecție întrégă de ast fel de simbole a compus Boldetti. Reproduc aci, drept specimen, numai două.

Quiescit in pace XP
(Odihnesce în pacea lui Christos),
saū: Ut cum quieverit
In pacem in XP scl.

Întîlnim de multe ori monogramul împrennă cu literele A și Ω. SS. Părinți sînt de părerea, că aceste două litere simbolizează eternitatea și atotputernicia. În catacumba S. Cyriaca întîlnim iscripția:

A XP Ω.

Patri et Matri Leoni et Maximiliani etc.
In X P O. Sancto fecit

Rapp în „Das Laborum und der Sonnencultus“ amintese acest monogram a lui Christos, și neagă, că s'ar referi la Mântuitorul.

Dar nulitatea acestei contrazicerii o dovedesc destul de clar cele de mai la deal Creștinii cei dintâi folosiau acest simbol tot de una și numai la Christos. În el își căutau mântuirea și totă fericirea. Celui simbolizat îi atribuia vieta vecnică și atotputernicie, deci îl considerau Dumnezeu. Acesta înse numai Christos putē fi. În catacumba vedem de multe ori și chipul unui copil, în brațele mamei sale, sărutând acest monogram. De alt fel destul de cu succes combat contrazicerea această colecțiile lui Aringhi, Manachi și Bottari. Reproduc una sinpură din colecția Bottari.

O ΘΕΟΣ Ο ΚΑΘΗΜΕΝΟΣ
ΕΙΣ ΑΕΪΙΑ ΤΟΥ ΙΛΑΤΡΟΥ etc.
XP.

(Oh Domne, carele șezi de-adreapta Tatălui, primesce sufletul lui Nectorius în ceata Sfinților tăi).

Între alte simbole a lui Christos pōte cel mai frumos e „Păstorul cel bun“. Christos se aseamănă în Evangelia S. Ioan cu păstorul cel bun, care e gata a-și da și viața pentru oile sale. Iacă temeiul acestui simbol, pe cum adevăresc și SS. Părinți.

Mulți sînt totuși, cari se îndoiesc asupra originii creștine a acestui simbol. Ei se gândesc adecă la Mercur, purtătorul de țap (κροφόρος) și la păstorul, care ține capra, — simbolul primăverii. — Dar examinând numai ceva mai cu hăgare de samă aceste două figuri, îndată vom observa deosebirea. Figura lui Mercur și a păstorului cu capra tot de una e desbrăcată, pe când păstorul cel bun se înfățișeză îmbrăcat, și de cele mai multe împrejurări și scene, cari ascund în sine ideile creațiunii esclud cu totul rătăcirea.

Pe fōia comemorativă a S. Agneș, tocmai la mijloc, stă păstorul cel bun, singur singurel, ținând pe umere un miel. De ambe părțile are câte o cană de lapte, pe una e așezată băta păstorască. Un fresc admirabil se vede în catacumba s. Callixt. Pe câmpul lui din mijloc apare figura păstorului celui bun (Isus Christos). Ține pe umere mielul cel pierdut (păcătosul întors). Lângă el stă un alt miel (cel credincios) și un berbec (păcătosul) privind spre păstorul cel bun, de la care parcă își așteaptă nutremitul (nutremitul cel sufletesc).

(Va urma.)

popor tractual a concentrată în a emula în rivna către biserică, în ascultare și alăpire și în mărirea lui Dumnezeu. Mulțămese celor ce prin prezența lor au contribuit la înălțarea festivităților acului săntirei, atrage atențiunea celor prezenți asupra execuțiunii artistice a Icoșostasului, recomandând cu totă căldura cercarea pictorului Szmigelski și prezintă pe harnicii Cuteișeni în aredicarea așezămintelor bisericesti, drept pildă vie pentru popor.

După serviciul divin protopopul prezintă delegatul preoției și învățtorimea, iar preotul din Bogdana: Simeon Mărincaș, prin o vorbire alăasă, dă expresie sentimentelor sale de bucurie, că pōte fi fericit a saluta în mijlocul său pe înaltul delegat a I. P. S. S. Mitropolitului. După răspunsul plin de dragoste și îndemnuri nobile spre mărirea lui Dumnezeu și prosperarea poporului nostru, merg cu toții în spațioasa sală a frumoșei școle, unde avē să fie banchetul.

În decursul prânzului Rev. Dr. Bunea, ridică pocalul între frenetice urări de: „să trăiască” pentru sănătatea și îndelungă viață nouă alesului Pontifice Pin X. a I. P. S. S. Mitropolitului Victor și în urmă în termeni elogioși exprimă laudă bine meritată harnicului protopop, care spre fala tractului — ridicat prin trînsul la nivelul celor mai de frunte tracte din arhidieceasă — pe lângă zelul neobosit, scie dovedi bună chibzuință și tactică înțeleptă de conducător în rezolvarea tuturor cauzelor obveniente.

Se mai toastază apoi pentru Dr. Bunea, pictorul Szmigelski, preoții ș. a.

Nu peste mult după ridicarea mesei s'a început petrecerea în sala școlii.

În 10 Aug. delegatul însoțit de protopopul și Clerul tractual plēcă spre reședința protopopescă. În Bogdana e așteptat de mulțime de popor în fruntea cărnii-bineventeză sub un frumos arc economul Gavrilă Bănuț; la Buciumi, sub o frumoasă pōrtă ridicată în piață fu așteptat de o gramadă de popor în numele cărnii preotul Iuliū Maxim, rostese o frumoasă vorbire de bineventare, iar în Sângeorgiul-de-Mureș îl bineventeză învățatorul Gregoriū Dobocan, în fruntea sătenilor adunați sub o pōrtă triumfală.

A doua zi ilustrul delegat însoțit de protopopul plēcă spre S.-Odorheiū spre vizitarea dominiului Șulutan.

M-n.

Societatea de teatru român.

— De la corespondentul nostru special. —

Sebeșul-săseșc, 28 Aug. n.

Cu bucurie vin a vă raporta, că serbările de la Sebeș, ce sînt încă în decurgere vor avē un succes foarte frumos, deși până acum publicul nu e așa mare, cum s'a așteptat. Causa trebuie să o căutăm în împrejurarea, că nu ne despart de cât vre-o căte-va zile de începutul anului școlar nou. Așa majoritatea inteligenței noastre, părinții sînt ocupați cu pregătirea și conducerea copiilor lor la școlă.

Primirea comitetului.

Primirea comitetului s'a făcut ieri Jol în 27 c. la orele 5 p. m.

În numele comitetului aranjator a salutat comitetul și pe oșpeții sosiți proto-

presbiterul Medean. Îi răspunde în cuvinte bine simțite veteranul președinte Ios. Vulcan.

Sara de cunoștință.

Sara de cunoștință s'a ținut în pavilionul otelului central, fiind de față un public distins.

Cu această ocaziune toastază pentru public preotul Z. Murășan, pentru românii din Sebeș dl Ios. Vulcan. Publicul în cea mai mare parte de abia sosit, obosit de călătorie, pe la 11 ore s'a ridicat de la mese.

Ziua primă.

Vineri în 28 August.

Serviciul divin.

La 9 ore a. m. s'a ținut în ambele biserici române din loc serviciul divin.

În biserica gr. cat. a celebrat dl protopop Dobrescu asistat de preotul Bălan din Teiuș. În cea gr. or. a celebrat protopresbiterul Medean asistat de preotul Z. Murășan. După serviciul divin publicul s'a adunat la școlă română în sala festivă, unde s'a ținut:

Prima ședință.

Pe la orele 11 a. m. și-a început președintele Vulcan discursul de deschidere. Aplauze și aclamări de „să trăiască” l'au respălit pe bărbatul încărunit în o activitate rară.

Apoi la cuvîntul protopresbiterului Medean, și salută adunarea generală în numele poporului român din Sebeș și jur. După acesta saū ales pentru bineventare și bună primire mulțămeseșeș preș. Vulcan.

Ca delegați ai „Astrei” sînt prezenți Elie Cristea, asesor consistorial și Liviū de Leményi, avocat din Sibiu. Primul exprimă bucuria „Astrei” pentru progresul societății fondului de teatru și îl dorește ca activitatea să îi fie încununată de succese. Oratorul a fost viu aplaudat.

Purcezându-se la ordinea de zi a fost aclamați de notari ai ședințelor Vas. Goldiș și Ios. Blaga.

În urma propunerii avocatului Dr. Dobrin din Lugoj cetirea raportului să amănă pe ședința de mâne, când se va ceti de odată cu rapōrtele diferitelor comisiuni de cenzurare, iar planul de acțiune al societății tipărit și împărțit membrilor să consideră de cetit.

După acesta saū ales 4 comisiuni constătore din câte 5 membrii pentru cenzurarea raportului general, pentru cenzurarea raportului casierului, pentru înscrierea de membrii și pentru studierea planului de acțiune.

Ast fel fiind terminate agendele administrative ale ședinței prime aū cetit Dr. Branisce, o conferență și directorul V. Onițiū, o schiță.

În conferența Dsale Dr. Branisce, accenteză că localisările de teatre sînt păgubitoare pentru teatrul național și că teatrul național trebuie să fie rupt din viața națională. Tesaurul național să fie izvorul pieselor teatrale.

Disertantul termină cu următoarea esclamare la adresa scriitorilor români: Lăsați pe străini și imitarea lor și întorceți-vē la popor și creați din elemente enrat romăneșei teatru romăneșc. Aplauze prelungite aū respălit pe conferențiar.

Dl Onițiū o produs apoi multă plăcere în public prin umorul său cunoscut ce caracterizează și schița cetită cu acesta ocaziune, cu titlul: „Tata moșul”. Terminând, aplauzele păreau nesfîrșite.

Cetirea celor alalte disertațiuni însemnate s'a amănat pe ședința de mâne.

Ședința primă s'a ridicat la orele 12 și trei sferturi, după ce președintele a adus la cunoștința adunării generale că comitetul societății azi la 5 p. m. va depune o cunună la mormântul regretatului prof. univ. Roman fost membru în comitetul societății.

Coresp.

Nr. 16—1903.

CONCURS.

Comitetul Reuniunii femeilor române gr. cat. din Blaș publică concurs la 4 ajutoare de câte 50 corōne, destinate pentru copilele, cari vor cerceta școlă de feițe gr. cat. din Blaș în anul 1903/4.

Elevele, cari doresc să fie ajutate, să-și înainteze cererile la subserisa președintă până în 15 Septembrie 1903.

Cererile să și-le motiveze cu carte de botez, testimoniū școlar și atestat de paupertate.

Blaș, din ședința comitetului ținută în 18 Iunie 1903.

Elena Nestor
președintă.

Dr. A. Chețan
secretar.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Elisaveta Greavu născ. Iutu, locuitoară aici în comună, a dăruit bisericii noastre 50 cor., iar Ioan Pinca, fostul jude comunal în Cergăulmare, o mie cărămidă în preț de 24 cor. și consăteanul nostru dl Remu Lupescu, instructor la școlă „Java” în Craiova, ni-a colectat de la cunoșcūții săi 30 lei. — Pentru cari daruri li-se aduce sinceră mulțumită. Roșia-de-secaș, în 26 Aug. 1903. I. Deac, paroch gr. cat.

Hymen. Iosif Popa, cleric abs. al dieceșei de Lugoj. În 19 Aug. a. c. s'a logodit cu D-șōra Lucretia Bolboca, fiica protopopului gr. cat. al Vermeșului.

Petreceri. Tinerimea academică din jurul Retégului, va aranja la 30 August a. c. în comuna Retég petrecere cu dans. Venitul este destinat în favorul nouă edificēndei școlē romăne de acolo.

Avis! Atragem atențiunea On. cetitori asupra firmei B. Ascher din Medieș, care dispune de un mare deposit de tot felul de vesminte bărbăteșei și femeieșei, cu nișce prețuri foarte moderate. — E a se vedē la inserat:

Telegramă !!!

Noū etablissement asortat cu tot felul de vesminte pentru domni și dōmne.

Esecutarea cea mai modernă și cea mai elegantă.

E în interesul unui fiecărui să se convingă, că prețurile mele sînt cele mai moderate, că am marfă solidă și un serviciū prompt.

De binevoitorul interes rugându-mē semnez:

B. Ascher.

Mare deposit de vesminte pentru domni, dōmne, — deposit de cămeși, pălării și cufere.

Medieș—Medgyes.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente

de

limba legionarilor din caste.

(Continuare.)

40. *Cal*, (*căloiu*, *căloniu*) de la vorba din caste *calo*, plur. *calones*, = servitor la bagaje în armată. Pe câmpie am auzit: „părinte, să mă lei pe mine *cal*” — la boboteză, când umblă cu crucea. „Calul” are să poarte sacul cu colaci și alte lucruri, ce se dau cu aceea ocaziune preotului bobotezător.

41. *érná*, din „*hiberna (castra)*”, cartierul de iernă al legionarilor; se zice și „legio *hiberna*” legiunea în caste de iernă. Din limbajul de caste s'a zis cu trecerea în-emeării la autimp: *érná*, — nu de la hiems, hiemem; cum făcură și italienii *iverno* și francesii *hiver*, în acela-și sens.

42. *mas*, „am *mas*”, „de *mas*”. „unde ați *mas*” — în graiul popular, iar I. Créngă: „are să fie *masul* în pădure” (*mas*, substantiv) în înțelesul de a rămâne peste noapte, până mâne (*mânere* în limba veche) latin. term. milit. *mansio*, cartier — caste — de noapte, *Nachtlager*. Se zice și *man-sus*, *ús*, în acela-și înțeles.

43. *mésurare*, (mésurarea locului pentru caste și în caste) la Vegetius în op. „De re milit. roman.” se zice *mensurare*, de la *mensura* = măsură. Evident, că în limba română s'a păstrat termenul obișnuit în caste, iar nu clasicul *metiri*.

44. *sof*, lat. *socius*, aliat. E prietinosă vorba românului „*măi sóf!*” „*sof* în bine și la rău”; „*soful* de lângă mine” ș. a. Proveniența din caste, cred, că e evidentă. Nicăiri nu e așa scump și necesar un *sof* adevărat, ca în miliție, și mai ales în bătăie. — Tot în acest înțeles am puté adauge cuvintul:

45. *fértat*, care, după părerea lui Diez, s'ar deriva (?) din *foederatus* (veđi: Gram. ed. I, p. I-a pag. 64. în nota la calcăi).

V. Din mașinele de război.

46. *Ariete*, berbece, *aries*, *arietem*.
47. *scară*, *scalae*.
48. *țést*, *testudo* și *testu*; țestu.
49. *turn*, *tarris*.
50. *berbece* de bătut, din *vervicem*, la Petroniu *berbex*.

VI. Óste și împărțirea ei.

51. *Óste*, în înțelesul de armată, care stă față cu dușmanul, *hostem*; Greg. Turon. (leg. barb.) ș. a. (Diez Gram. I. 32).

52. *pedestri*, *pedestrași*, *pedestres*, *pedites*.

53. *leghion* (în tetraevang. la Corei *legeon*) *legionem*.

54. *turmă* din turma (*turba*) *cétă*, *escadron*.

55. *mănuinchiă*, acum în sens strămutat, dar de la: *manipulus*.

56. *bétrán*, *veteranus*; acum în înțelesul de *senex*.

VII. Comandanți, semne și semnale.

57. *Impérat*, *imperator*, comandant suprem.

58. *áceră* (arch.) *aquila*; se zice și în limba vie (veđi: S. Fl. Marian Ornitol. pop. rom.)

59. *jurare*, *jurare* (jurământul se zicea: *sacramentum*).

60. *bucium*, *bucin*, *bucinătoriu*: *bucina*, *buccinator*.

61. *cornul*, *cornu*, *cornicen*.

VIII. De lângă caste:

62. *cănbét*, provincialism din Toracul mare (Bănat). Într'o chiuitură:

„Ași bé vin din *cănbét*,
„M'ăși țuca (= sáruta) cu mândra 'n clet!”

Aici vorba *cănbét*, are însemnarea de *cană*, *cantă*. (*Cletul*¹⁾ e cămăruță cu de ale mâncării). În psaltirea Scheiană la psalm 59, 10 (ediț. acad. rom. pr. I. Bian. la pag. 182) cetim: *Moavă conobé*, *upuvăința (speranța) mea*.²⁾ Vorba grec. *κέρψης*, ebr. *sir* tradusă românește cu *conobé* în vulgata este tradusă cu „*olba* (= *ola*) spei meae”. aprópe aceea-și ca și în provincialismul din Torac: *cană*, *vas*. Alții au tradus cu vorba: *lighian*, tot *vas*. În biblia lui Samuilă Clain: „*M. căldarea* . . .”

Cuvintul *cănbét*, *conobé* (arch.) se derivă din *canaba*, pl. *canabae*. Ce erau aceste *canabae*?

După legiuni mergea o mulțime mare de ómeni, femei, copil — de ai ostașilor, ofițeri pensionați, soldați bătrâni — veterani concediați, cari înse nu se puteau despărți de soții lor de arme, nici de caste *vivandieri*, (*lixae* = *ospétari*); comercianți (*mercatores*) cari cu caréle lor mergeau în urma ostei, cu permisiunea ducilor, ca un *malum necessarium*, că mai aduc bani în circulațiune, cumpărând de la ostași *prada*. Tótă acésta suită se aședa lângă caste (*tabără*) în loc anume destinat deja, de când se făcea măsurarea terenului pentru caste (*castrametatio*). Acolo ostașii făceau pentru ai sêi *colibe*, *bordeie*, iar *vivandieri* și *negustorii* pentru articlii lor își făceau șopróne de scânduri, *barace*. Étă ce erau *canabae* la început.²⁾ Așa dar însemnarea primitivă a vorbeli *canabae* = *canabet*, este localul, unde țin oleiú, vin și alți articli de consum. Un fel de *cantine*. Acum binevoitorul cetitor, repetind textul mai sus citat din literatura poporană necrisă și alăturând vorba *cănbét* cu *canabae*, se va convinge pe deplin, că etimologia vorbeli *cănbét* și *conobé* este latină din *canabae* — creațiune populară, nu clasică — care în sens derivat înseamnă și *pieniță* și ori ce local întocmit pentru păstrarea vinului.

(Va urma.)

¹⁾ *clet*, de origine romanică. Diez op. cit. ed. I. pag. 29. »lex brav. *cletella*, Greg. Turon.; prov. *clada*, fr. *claise*, — eari tóte înseamnă: țarc, ocol, leasă, strungă.

²⁾ Király Pál, după Momsen, în »Dacia prov. Augusti, II. 67. 68.

ALBERTINA.

— Povestire. —

—*—

(Continuare.)

VIII.

La câte-va zile după aceea, într'o dimineță — Albertina împreună cu mamă-sa ședeau în grădină și cetiau. Tinera era palidă și supérată, fața sa frumoasă, ochii sêi azurii și melancolici descoperiau o în-tristare profundă, dar temperată de o mare resignare.

De odată vėđură pe o stradă laterală pe micul Richard, care în fuga mare veni la mamă-sa, și-i zise:

— Mamă, mamă! scii tu cine e necunoscutul acela, care rătăcesce în jurul acesta, și care — pare-mi-se — locuiesce în pustiul castel de Montermé?

Albertina — auzénd numele acela — tresări, iar marchesa Iulia răspunse copilului:

— Nu scii, scumpule, nu scii cine póte fi acela, dar apoi ce lipsă ai tu să scii, cine e dînsul?

— Spune-ți-oi eú cine e, mamă? Mă tem, că te voiú supéra.

— A bună samă, răspunse dînsa, — înaintea mamei tale nu trebuie să ascunđi nimic nici odată . . . și pentru ce te temi că mă vei supéra?

— Pentru că se vorbește în sat, că necunoscutul acela saménă fórté bine la față cu sora mea.

Tinéra marchesă îngălbini, și o suspiciune, care și de altă dată îi trecea prin minte, începu a o tortura, cu tóte aceste silindu-se să se arete liniștită, zise suriđénd:

— Fiul meú, nu e un lucru extraordinar a afla dóuě persóne, cari să saménă puțin cu Albertina . . . dar pentru ce a făcut vestea acésta o impresiune așa mare asupra ta?

— Pentru ce? Pentru că adese auziam vorbindu-se, că contele de Montermé a fost exilat din stat ca vinovat de grave delicté, și fiind-că se zice, că necunoscutul acela se trage din neamul acela desonorat și infam . . . pentru aceea eú n'ăși voiú să . . .

— Oh, oh, Richard, intrerupse aci bėtrána marchesă, tu ești prea tinér să judeci despre fapte, pe cari nu le cunosc! . . . Cum poți tu zice că familia de Montermé e desonorată și infamă?

— Toți zic așa, móșă.

— Nu e adevărat că toți. asta o zic aceia, cari vorbesc fără de a avé cunoscința adevérată a lucrurilor; dar eú, carea am cunoscut pe conte și familia sa, pot să te asigur, că el nici când n'a comis nici un delict, și că adevérata caúsă a nenorocirei sale a fost ura și rėutatea inimicilor sêi.

Albertina multămi móșei cu privirea, și Richard replică:

— Cum móșă! D'ea ai cunoscut pe contele de Montermé! . . . și pentru ce nu ni-ai povestit nici odată istoria? . . .

— Scumpul meú, tú ești încă prea tinér, și încă nu poți judeca asupra unor

lucruri — așa cum trebuie, dar când vei fi mai mare, vei cunoaște întâmplările acelei familii bune și nenorocite, și în loc de a o desprețui — cum ai făcut acum — vei fi silit să o deplângi și stimezi.

— De bună samă! . . . dacă cum zici — și eu cred ceea ce îmi spui D'Al — aceea a fost victima perfidiei altora, e vrednică să o compătimim, și-mi pare rău, că am avut până acum o părere greșită.

— Învață din asta fiul meu, — zise mamă-sa, — a nu da așa ușor credemint poveștilor poporului, pentru că în vrsta, în care ești tu, ușor poți fi înșelat, și mai înainte de a judeca persoanele și faptele lor, întreabă de cei ce-ți pot da deslușirile de lipsă, ca să nu greșesci în judecățile tale.

Vădând bătrâna că Albertina la auzul acestora începe a vărsa șirioie de lacrimi, luă cu sine pruncul zicându-i: Vino, să ne primblăm prin parc.

Tinera rămânând singură cu mamă-sa, să aruncă în brațele ei plângând cu amar. Marchesa o sărută în frunte și-i zise: Fii curajoasă și nu te lăsa învinsă de întristare!

— Oh mamă! Să sufer eu ca să fie insultat numele tatălui meu, și să se arunce tină asupra unei familii onorate, dar nefericite, și acesta pentru că mișei cutezară a o calumnia și a o prigoni?

— Fica mea! și Preasfânta Vergură Maria a suferit vădând insultat, calumniat, batjocorit și osîndit la moarte rușinosă pe dumnezeescul său Fiū, și totuși nici nu și-a deschis gura, nu făcu nici un paș pentru ca să-l apere; — noi, după exemplul ei, trebuie să așteptăm cu răbdare óra, în care bine va plăcé lui Dumnezeu să facă ca să triumfeze nevinovăția scumpilor noștri, pe cum Preasfânta Vergură aștepta cu liniște învierea și triumful Fiului său.

(Va urma.)

Să credem în Dumnezeu!

(După Can. Ludovic Schüller.)

(Continuare.)

Așa dară și dacă am voi cu voia să ne închidem ochii dinaintea lucrurilor, ce ne încunjură, dinaintea ordului admirabil al universului, vom fi siliți să admitem existența lui Dumnezeu întrebându-ne inima noastră proprie, pentru că Dumnezeu s'a făcut cunoscut ómenilor, și prin vócea conștiinței, care ne admoniează, să ne temem de răsbunătorul cel nevédut al rēului, și să sperăm într'un răsplătitor al binelui.

De n'ar esista Dumnezeu, cine ar puté îndestuli și liniști inima ómenescă? Fie cine-va încárcat cu tóte onorurile, câte se pot închipi, fie putred de bogat, facă-și destul tuturor poftelor sale, deie-și fríd liber tuturor patimilor, cufunde-se în tóte plăcerile, inima lui nu va afla nici de cum odichnă, repaus, pentru că aspiră la infinit, pentru că are lipsă de Dumnezeu. Cu drept cuvint zicea deci sfintul Augustin: „Pentru tine ne-ai zidit pe noi, ó Dumnezeule, și neliniștită e inima noastră până ce nu se odichnesce întru tine.“ (Confes. S. Aug.)

Acésta necesitate imperióasă a inimei ómenesci se simțesce cu deosebire în óra morții. În ce desperațiune am căde fără

de mângâierea Religiei, fără de mângâierea lui Dumnezeu!

Mórtea celor necredincioși e gróznică, înfricoșată! Voiți refera unele împrejurări ale morții renumitului necredincios Voltaire. În anul 1778 Voltaire era morbos de mórte. De alte dóne ori — în asemenea împrejurări — a fost abjurat necredința sa, și a fost primit sfintele Taine, dar cât ce s'a reînșănătoșat, se rușină de propria sa convertire, și-și reîncepu cursul fără-de-legilor sale. Și de data asta a rugat pe parochul de la sfintul Sulpițiu, ca să-l împărtășească cu Tainele muribunților. Parochul trimise la el pe abatele Gauthier: Voltaire se mărturisii, și la câte-va zile după aceea în față de martori făcu următoarea declarațiune: „Eu subscrișul declar, că cuprins fiind de un morb hemoroidal, în una din zilele trecute m'am mărturisit la abatele Gauthier, și dacă Dumnezeu mă va chema la sine, în etate de 84 ani, voiesc să mor în Religiea catolică. Sperez în îndurarea dumnezeescă, că mă va ierta, și rog pe Domnul să mă ierte pentru tóte scandalele, ce le-am dat bisericii!

Paris în 2 Martie 1778.

VOLTAIRE m. p.

„Înainte nepotului meu abatele Mignot și amicului meu Marchisul Villevielle.“

Subscriș fiind acest document după tótă forma, Voltaire adause: „Fiind că Domnul Gauthier m'a reamintit, că s'a vorbit în anume societăți, că îndată ce mă voi însănătoșa, voi protesta în contra tuturor lucrurilor, ce le-am sevărșit pe patul de mórte, de aceea declar, de a nu fi ținut nici când atari discursuri, și că acésta e o vorbă golă, repetită de un mare număr de învățați, cari au fost mai împii de cât mine.“

La vestea, că patriarhul necredincioșilor s'a făcut creștin, liberii cugetători au isbucnit în ó furie gróznică. Reînșănătoșându-se Voltaire, nu a rămas nici de astă dată statornic în dispușețiunile cele bune, ce le-a fost arētat pe patul de mórte. Prietini lui s'au silit din resputeri să-l abată de la calea cea bună, pe care apucase. Fiind cuprins iară-și de morbul acela-și, și trimițând și acum după un preot — ajunseră la dînsul Diderot, D'Alembert și alți atești, liberi cugetători, cari n'au lăsat cu nici un preț să se apropie vre-un preot. Atunci Voltaire esclamá cu un accent de mânie: Ce glorie desperată și nefericită îmi pregătiți voi! Între strigăte de desperațiune el pronunță numele lui Isus, începă a injura și a blăstéma pe amicil lui, sbătându-se și sfășindu-se pe sine însu-și, după cum referesce medicul său Tronchin. Eță cine e puternic!! esclamá Richelien, care a fost de față la mórtea sa, și se depártă de acea scenă gróznică! Acestă fu sfirșitul necredinciosului Voltaire, mort în 30 Maiu 1778. Archiepiscopul din Paris Mons. Beaumont l-a denegat statornic îngropăciunea bisericescă, cadavrul său a fost dus afară de Paris.

La cinci ani mai târziu cădu morbos D'Alembert, amicil lui Voltaire, care până era sănătos, s'a arētat un înflăcărât propagator al necredinței, și avnse cutezanța de a nu lăsa să se apropie de Voltaire nici un preot; — cu tóte aceste a chemat la

sine pe parochul bisericii sfintului Germano — îndată ce simți că i-se apropie óra ultimă. Unul dintre liberii cugetători — care era de față — ieși zicend, că merge după preot, dar apoi mai târziu s'a dovedit că nu merse după preot. După câte-va minute se reîntórse vestind, că îndată sosește preotul. Dar bolnavul ne mai putend aștepta — a trimis din nou după preot pe amicil, ce era de față, și perfidul amic să reîntórse zicend, că parochul acum pe câte-va momente a împedecat, ceea ce nu era adevărat. Luptându-se bolnavul cu cele mai crâncene dureri — a trimis un bilet preotului prin un servitor — dar încă nu se întórse servitorul și D'Alembert era deja cadavru. Sufletul acelei uneltiri diavolesci a fost Candorcet, care apoi se fălia adese ori zicend: Dacă n'asi fi fost eu acolo, el s'ar fi întors la Dumnezeu (Schmid — Catechism istoric).

Pe lângă aceste dacă sufletul nostru s'ar nimici, dacă nu ar fi Dumnezeu, carele cu iubire ne primesce spiritul nostru, mórtea s'ar întâmpla în mijlocul celei mai mari desperațiuni, chiar și după ó viață virtóasă și jertfită. Din contră cu convingerea despre existența lui Dumnezeu murim îndestulți, liniștiți, ne odichnim în sinul lui Dumnezeu veseli și siguri, ca și nisce prunci, cari adorm în brațele iubitoarelor mame. Dacă așa dară sînt și ómenii de aceia, cari zic că nu cred în existența lui Dumnezeu, acestia nu formeză de cât excepțiuni miserabile.

De multe ori stricăciunea, corupțiunea inimei este aceea, ce-l face să vorbescă în atare chip, și în loc de a-și exprima convingerea lor proprie, nu fac alt ceva, de cât că își descoper dorința lor nebună, că adecă să nu existe Dumnezeu — căci altminterlea ar trebui să-l pedepsescă pentru fără-de-legile lor.

Inima ómenescă, liberă de patimi și de păcate — și fără de a fi auzit când-va vorbindu-se despre Dumnezeu, îl admite, crede în Dînsul, i-se recomandă, se rógă Lui, și fără de a-l cunoaște, fără ca vócea creșterii sale să-l fi condus la aceea convingere hotărîtă.

Filosoful Sintennis — de sigur puțin renumit, dar nețermurit în cutezanță ca și alți filosofi enciclopediști din Paris — s'a hotărît să facă un experiment ne mai obișnuit. El cugetă, că dacă omul n'ar fi crescut în credința religioasă, n'ar simți în sine nici ó tendință divină, n'ar avé nici ó tendință divină, n'ar avé nici ó idee despre Dumnezeu. Își cercă deci un pruncuț, la ale cărui urechi să nu-i fi putut șopti nici preotul, nici mamă-sa numele lui Dumnezeu.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, sub direcția unui comitet. Anul II. Nr. 32. cu următorul sumar: N. Iorga, Agapia și mănăstirile de astăzi. — Maria Cunțan, Bradul (poesie). — T. Cercel, Ó pățanie (schită). — D. Nanu, Sfiosul (poesie). — Ovid Densusănu, Din literatura didactică (IV). — I. Darie, Loreley (poesie). — Sc., Notițe literare: Cărți ciudate. — Red., Răspunsuri. Numărul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an.

Posta „Unirii“.

D. M. A trebuit să mai scurtăm, iar sfârșitul să-l lăsăm cu totul afară. Observarea s'ar referi la o persoană, pe care de sigur n'ai voi să o superi. N'am voit decît să dăm prilej la neînțelegeri.

L. R. Traducerea a sosit, veți ave în curând răspunsul nostru la toate celea ce doriți.

I. G. De ce a trebuit ore, ca povestirea Detele să aivă așa un sfârșit, care strică totul! Pentru noi e nepotrivită. Trebuia un desnodamint mai înățător, mai etic, așa totul... e o ruină. Pagabă!

Editor și redactor răspundător:
Aurel C. Domșa.

Nr. 4857-1903.

(33) 2-8

Concurs la stipendie.

Până la 15/2 Septembrie 1903 incl. se publică concurs la următoarele stipendii din fundațiunile archidieceșane:

I. Din fundațiunea „Alesandru Sterca Șuluf“.

1. Două stipendii de câte 800 cor. folosite de Victor Nemes, rigorosant în drepturi la universitatea din Budapeșta; care și-a terminat studiile, și de Vasiliu Ciura, iurist absolut de anul IV. în Budapeșta, carele a abzis a mai folosi stipendii de 800 cor.

La aceste stipendii pot concurge tineri, cari studiază drepturile ori medicina la universitatea din Budapeșta ori în străinătate.

2. Trei stipendii de câte 400 cor. folosite de rigorosantii în drepturi: Simeon Cheșan, carele și-a terminat studiile, Marcel Laslo și Iuliu Chirilă, destinate pentru iuristi la universitatea din Cluș.

3. Trei stipendii de câte 200 cor. folosite de gimnasiștii absoluiți: Adrian Oțoiu, Vasiliu Fulicea, Clemente Petrașcu, destinate pentru gimnasiștii din clasele superioare.

4. Un stipendiu de 120 cor. folosit de Liviu Crețiu, student cl. I. gimnasiaiă în Sibiu, care nu și-a legitimat progresul, destinat pentru gimnasiști în clasele inferioare.

Studentii înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține unul din stipendii înșirate, au să intrunescă următoarele condițiuni și să dovedescă:

a) Că sînt Români gr. cat. miseri, născuți în Transilvania;

b) Că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminentie;

c) Dintre concurenți vor ave preferință, cari vor pute dovedi, că sînt consăngeni cu piul fundator, spre care scop trebe să producă atestat compus de respectivii oficii parohiale, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă.

Concurenții, la suplica scrisă și subscrisă cu mâna lor proprie în limba română, au să alature testimoniul școlastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; au să numescă espres institutul, la care și undă vor studia în anul 1903/4 să determine apriori suma și soiul stipendiului, după care suplică, că alt cum suplica nu va fi luată în considerațiune, pe cum nu vor fi luate în considerațiune nici suplicile intrate după terminul mai sus statorit.

II. Din fundațiunea „Ioan Daniel (Dănuț)“.

Un stipendiu de 600 cor. folosit de gimnasiștii Patriciu Nistor, care nu și-a legitimat progresul. Acest stipendiu numai în acel cas îl pot cănați alți studenți, dacă între concurenți nu se află consăngeni de al fundatorului. Cererile se fie instruite ca cele pentru stipendii Șulufane.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi“.

Două stipendii de câte 160 cor. folosite de Traian Șuteu, gimnasiștii absoluiți și de Vasiliu Coșma, gimnasiștii de clasa a VI în Cluș, care nu și-a legitimat progresul în studii. Stipendiiile acestea sînt destinate pentru gimnasiști din comunele tinătoare de

comitatul Clușului, și pentru consăngeni de al fundatorului, fie ei și din alte comitate. Concursurile sînt de a să instrui ca cele pentru stipendii Șulufane.

IV. Din fundațiunea „Ioan Fekete Negruț“.

Un stipendiu de 120 cor. folosit de Emil F. Negruț, gimnasiștii de cl. V în Năsăud, care nu și-a legitimat progresul în studii. Stipendiuul acesta este destinat pentru studenți de la ori ce institut; de învățămint din țară ori străinătate; în linia primă pentru consăngeni de al fundatorului. Concursurile să fie instruite ca cele pentru stipendii Șulufane.

V. Din fundațiunea Ioan Vancea numită „cassa archidieceșană“.

Un stipendiu de 200 cor., rămas vacant de Sabina Pop, care a repausat, destinat pentru elevele ale școlilor de fete.

Patru stipendii de câte 120 cor. destinate pentru elevi preparandiali. Stipendiiile aceste în sensul §-ului 8 din literile fundamentale se conferesc numai pe anul școlastic 1903/4. Cererile, să fie instruite ca cele pentru stipendii Șulufane.

VI. Din fundațiunea „Andrei Pop Liviu“.

Un stipendiu de 150 cor. de care a abzis Teodor Pop, rigorosant în medicină în Cluș.

Un stipendiu de 120 cor. folosit de Virginia Podobă, eleva de cl. III industrială din Cluș, carele și-a terminat studiul. Stipendiiile acestea sînt destinate eschisiv pentru consăngeni de al fundatorului; cari studiază la gimnas. școle elementare de la orașe, la școle reale, universitate, politehnică, agronomie, montanistică, silvicultură; le pot ave și fete. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendii Șulufane.

VII. Din fundațiunea „Alesandru Micu“.

Un stipendiu de 180 cor. urcat acum la 190 cor. care fu dat studentului Andrei Timbuș, gimnasiștii de clasa a VII. Inse ca unul neînrudii cu fundatorul, în sensul punctului 5 al dorinței ereșilor, i-s-a putut asema numai pe anul școl. 1902/3. Acest stipendiu este destinat pentru gimnasiști, elevi la școla comercială și eleve la școla superioară de fete. Cererile se fie instruite ca cele pentru stipendii Șulufane.

VIII. Din fundațiunea „Timotei Cipariu“.

Un stipendiu de 200 cor. folosit de Gavrilă Hîntea, gimnasiștii absoluiți în Blas, destinat pentru studenți la gimnasiul din Blas. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendii Șulufane.

IX. Din fundațiunea „Br. David Urs“.

Două stipendii de câte 200 cor. folosite de Ioan Horea Pop, student în VI cl. gimn. în Blas și Isidor Dimboiu, gimnasiștii de cl. V în Blas, cari nu și-a legitimat progresul în studii. Concurenții au să dovedescă cu carte de botez, că sînt români gr. catolici născuți în vre una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedora; cu atestat medical că sînt neplin rănătoși, cu atestat de frecuentare, că sînt școlari în I-a clasă a gimnasiului gr. cat. din Blas iar fetele că frecventază la școla de fetițe din Blas, că au purtare morală bună și fac progres în studii, și că sînt sau pot fi suscepti în seminarul junimei române gr. catolice, iară fetele în internatul de fetițe din Blas.

X. Din fundațiunea „Eli Vlassa“.

Un stipendiu de 340 cor. folosit de Eugeniu Roesler montanist în anul III la Schemnitz, carele nu și-a legitimat progresul. Stipendiuul în linia primă este destinat pentru consăngeni de al fundatorului, cari vor studia la institutul de învățămint din patrie; îl pot folosi și fetele. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendii Șulufane.

XI. Fundațiunea „Alesandru Filip“.

Două stipendii de câte 200 cor. folosite de Georgiu Tufan, gimnasiștii ct. VII. și Alesandru Fugăță, gimnasiștii clasa a VI-a în Blas, cari nu și-a legitimat progresul în studii. Stipendiiile aceste sînt destinate pentru gimnasiști, elevi al școlii comerciale, elevi al școlilor militare. Consăngenii sînt preferiți. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendii Șulufane.

XII. Fundațiunea „Constantin Alutanu“.

Trei stipendii de câte 120 cor. folosite de Alesandru Bogya, iurist an IV în Cluș, Octavian Cernea, iurist an III Cluș, Emil Murășan, iurist an I. Cluș, cari nu și-a legitimat progresul.

Două stipendii de câte 120 cor. cari în anul școlastic 1902/3 au fost de câte 80 cor. și le-au folosit gimnasiștii Isidor Pop cl. VIII. în Năsăud și Ioan Nemeș gimn. cl. V. în Clușiu, cari nu și-a legitimat progresul. Stipendiiile acestea sînt destinate pentru gimnasiști, studenți la școlile reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie pre parandie etc. Consăngenii au preferință. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendii Șulufane.

XIII. Fundațiunea „Ioan Chirilă“.

Un stipendiu de 300 cor. folosit de Aureliu Paul Bănuț, iurist de an IV în Budapeșta, carele nu și-a legitimat progresul. Stipendiuul este pentru consăngeni, cari frecventază ori ce școlă. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendii Șulufane.

XIV. Fundațiunea „Parteniu Moldovan“.

Două stipendii de câte 80 cor. pentru studenți de la ori ce școlă, consăngeni al fundatorului. Cererile să se instruiască, ca cele pentru stipendii din fundațiunea Șulufană.

XV. Fundațiunea „Simeon Romanțai“.

Un stipendiu de 630 cor. folosit de Ioan Mărginean, iurist de an I. în Budapeșta, carele nu și-a legitimat progresul în studii. Stipendiuul este destinat pentru studenți la universitate, la politehnică, la academia de pictură în Budapeșta și Viena pe cum și la academia montanistică din Selmeez.

Două stipendii de câte 126 cor. folosite de Aurel Gerasim, iurist de an IV. în Cluș, carele nu și-a legitimat progresul în studii și de Iuliu Monastirean, carele a absolvat școla comercială în Cluș. Stipendiiile aceste sînt destinate pentru gimnasiști și studenți la școla comercială.

Un stipendiu de 120 cor. pentru gimnasiști, folosit de Victor Ciungan, gimnasiștii absoluiți în Cluș. Consăngenii fundatorului sînt preferiți „caeteris paribus“. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendii Șulufane.

XVI. Fundațiunea „Ioan Bob“.

Un stipendiu de 120 cor. folosit de Vasiliu Botha, gimnasiștii abs. în Gherla. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendii Șulufane.

XVII. Fundațiunea „Petru Mator“.

Un stipendiu de 120 cor. folosit de Filon Pop, gimnasiștii abs. în M.-Oșorhei. Cererile să se instruiască, ca cele pentru stipendii Șulufane.

Blas, din ședința Consistorială ținută la 15 August n. 1903.

Victor Mihályi,
Archiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș.